

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

סיוע במימון מכשירי שמיעה לכבדי שמיעה

מוגש לוועדת העבודה, הרווחה והבריאות

כתיבה: רועי גולדשמידט

אישור וליווי מקצועי: שרון סופר

ב' בסיון תשס"ו

29 במאי 2006

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 640 8240

פקס: 02 - 649 6103

www.knesset.gov.il/mmm

1. עיקרי הדברים

מסמך זה נכתב לקראת דיון בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות בנושא מימון מכשירי שמיעה ללקויי שמיעה, לרגל יום השמיעה הארצי השנתי. המסמך מהווה עדכון למסמך שנכתב במרכז המחקר והמידע בנושא בשנת 2005.¹

לקות שמיעה היא ירידה בשמיעה שעשויה להופיע בדרגות שונות, החל בירידה קלה בשמיעה וכלה בחירשות עמוקה. יש סוגים שונים של לקות שמיעה (לקות הולכתית או חושית-עצבית), והלקות עשויה להיגרם מסיבות שונות, גנטיות או נרכשות, ולהופיע מייד עם הלידה או בשלב מאוחר יותר.²

ההערכה היא כי כיום חיים בישראל כ-600,000 לקויי שמיעה בדרגות שונות של לקות.³ אחד מכל שלושה אנשים מעל גיל 65 הוא אדם כבד שמיעה. 20% בלבד מתוך כבדי השמיעה בישראל משתמשים במכשירי שמיעה.

בין הסיבות לאי שימוש במכשירי שמיעה ניתן למנות את הקושי להודות בנכות, את קשיי ההסתגלות למכשיר השמיעה ואת עלותם הגבוהה של מכשירי השמיעה, המקשה על רבים לרכוש אותם.⁴

מכשירי השמיעה אינו מתקן את הלקות, אלא מסייע למי ששמיעתו נפגעה להתגבר עליה ולתפקד בחיי היום-יום. הוא מורכב ממיקרופון, ממגבר וממשדר, ותפקידו להגביר את הצלילים (קולות, דיבור וצלילי סביבה) כדי לסייע בשמיעתם.

מחירו של מכשיר שמיעה נע בין 3,000 ש"ח ל-13,500 ש"ח, ויש להחליפו אחת לשלוש עד חמש שנים.⁵

הסיוע לאוכלוסיית לקויי השמיעה ברכישת מכשירי שמיעה ניתן על ידי גופים שונים בהתאם לגיל ולרמת הלקות.

- **משרד הבריאות** מציע במסגרת סל הבריאות, סיוע לקבוצה נרחבת מאוכלוסיית כבדי השמיעה, ילדים ומבוגרים. עם זאת סכום ההשתתפות עבור מבוגרים (מעל גיל 18) נמוך יחסית – 625 ש"ח למכשיר, ואופן המימוש שלו בעייתי.
- **משרד הרווחה** מציע, במסגרת הסדר משנת 2002, סיוע משמעותי באמצעות סל ודמי תקשורת, להם זכאים קבוצה קטנה בלבד מקרב כבדי השמיעה. כמו כן, גם אלו הזכאים לסיוע ממשרד הרווחה יקבלו רק כרבע ממנו עם הגיעם לגיל הפנסיה.

¹ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, סיוע במימון מכשירי שמיעה לחרשים, כתבה רוני בר-נתן, 15 במאי 2005.

² אגודת החירשים בישראל, אתר האינטרנט, www.deaf.org.il, תאריך הכניסה: 8 במאי 2005.

³ הגב' מיכל מור, קלינאית תקשורת ארצית, אגף השיקום – משרד הרווחה, שיחת טלפון, 8 במאי 2005. לדברי הגב' מור, כיוון שאין מאגר מידע, אין מידע מדויק על מספר החירשים החיים כיום בישראל. הערכה זוהי מציג גם ארגון "בקול".
הגדלת השתתפות המדינה ברכישת מכשירי שמיעה- נייר עמדה, 22 במאי 2006.

⁴ לטענתם של אנשי ארגון "בקול" הסיבה העיקרית לאי שימוש במכשירי שמיעה היא הקושי ברכישתם עקב עלותם הגבוהה. הגדלת השתתפות המדינה ברכישת מכשירי שמיעה- נייר עמדה, 22 במאי 2006. מר אחיה קמארה מנכ"ל ארגון "בקול", שיחת טלפון, 25 במאי 2006.

⁵ מר משה קנטור, מנכ"ל חברת "אודיולוגיק", שיחת טלפון, 28 במאי 2006.

- **המוסד לביטוח לאומי** מציע גמלה הניתנת לילדים כבדי שמיעה עד גיל 18.
- קופות החולים השונות מציעות במסגרת ביטוחי הבריאות המשלימים, החזרים למטופלים כבדי שמיעה.

להלן, פירוט התנאים והזכויות שמקנים הגופים השונים (לפירוט התנאים שמציעות קופות החולים השונות, ראה נספח 1).

2. סיוע מטעם משרד הבריאות⁶

במסגרת סל הבריאות זכאי מבוגר כבד שמיעה להשתתפות ברכישת מכשיר שמיעה.

סכום ההשתתפות הוא 625 ש"ח למכשיר שמיעה אחד, והסיוע ניתן אחת לשנה לכל היותר. כדי לממש את ההשתתפות הכספית בפעם הראשונה יש צורך במכתב מרופא אף-אוזן-גרון, ובפעמים שלאחר מכן יש לצרף לבקשה העתק בדיקת שמיעה ומכתב מקלינאי תקשורת.

במסגרת סל הבריאות זכאים ילדים ונוער (עד גיל 18) להשתתפות ברכישת מכשיר שמיעה בהיקפים הבאים:

א. מכשירי שמיעה אישיים – סכום ההשתתפות המרבי הוא 3,500 ש"ח לכל אוזן, בהתאם לסוג המכשיר, והוא ניתן אחת לשלוש שנים לכל היותר.

ב. מכשיר FM⁵ – סכום ההשתתפות המרבי הוא 5,500 ש"ח, והוא ניתן אחת לחמש שנים לכל היותר.

3. סיוע משרד הרווחה⁷

על-פי ההסכם שנחתם בין אגודת החירשים בישראל ובין משרד האוצר בחודש אוגוסט 2002, ניתן סיוע לרכישת מכשירי שמיעה ואביזרי שמיעה לחלק מאוכלוסיית החירשים. הסיוע ניתן בשני אופנים: דמי תקשורת וסל תקשורת. דמי התקשורת הם 342 ש"ח בחודש לזכאי שעובד ו-311 ש"ח בחודש לזכאי שאינו עובד. הסיוע בסל התקשורת כולל החזר כספי בעבור רכישת מכשירי שמיעה ואביזרי שמיעה בסך 3,109 ש"ח.⁸

זכאים לסיוע משרד הרווחה מי שעומדים בארבעת התנאים האלה:

א. אשה בת 18–60 או גבר בן 18–65;

ב. ירידה של 70 דציבלים באוזן הטובה;

⁶ הגב' מירי כהן, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, מכתב, 10 במאי 2005.

⁷ הגב' אסתר גולדבלט, קלינאית תקשורת ארצית, אגף השיקום – משרד הרווחה, שיחת טלפון, 24 ו-28 במאי 2006. משרד הרווחה, מכלול השירותים שמציע אגף השיקום לאנשים עם ליקויי שמיעה, אפריל 2004.

⁸ בין אביזרי העזר הכלולים בסל התקשורת: אביזרי עזר לתקשורת כגון מערכת FM, מגברי דיבור וצלצול לטלפון, סוללה רוטטת לטלפון נייד ומכשיר פקס; אביזרי התראה כגון אינטרקום מצלמה ומוניטור, פעמון לדלת וגלאי עשן מהבהב, ואביזרים נוספים – למחשב, לטלוויזיה ולרכב.

ג. התחרשות עד גיל שלוש ;

ד. לקות שמיעה שאינה מזכה בשירותים אלה מגורם אחר, כגון משרד הביטחון, המוסד לביטוח לאומי ודומיהם.

על העומדים בכל ארבעת התנאים לפנות אל הלשכות לשירותים חברתיים במשרד הרווחה כדי לקבל ההחזר. ההחזר הכספי ניתן אחת לארבע שנים, כנגד הגשת חשבוניות, בניכוי 10% לפחות מסכום הקנייה, המוגדרים השתתפות עצמית.

בנוסף, לסל ולדמי התקשורת ניתן לקבל החזר כספי המיסים על רכישת פקס (אחת לחמש שנים), רכישת גלאי בכי לתינוק עד גיל 3 (חד פעמי) ושעות תרגום ותמלול (לקות של 70 דציבלים ומעלה : 45 שעות לשנה, 61 שעות לעיוור. לקות של 50 – 70 דציבלים : 16 שעות לשנה, עיור או עולה 32 שעות לשנה). זכאויות אלה ניתנות גם למי שאיבד את שמיעתו לאחר גיל 3.

אדם בגיל הפנסיה, שהיה זכאי לסל ולדמי תקשורת לפני הגיעו לגיל זה, זכאי ל-25% מסל ומדמי התקשורת⁹

לדברי הגב' אסתר גולדבלט, קלינאית תקשורת ארצית באגף השיקום של משרד הרווחה, **זכאים לסל ולדמי תקשורת כ-4,000 בני-אדם** (כולל זכאות חלקית).

כאמור לעיל, היקף האוכלוסייה המשוערת של הסובלים מלקות שמיעה עומד על כ-600,000 ברמות לקות שונות. מכאן, כי רק אחוז קטן מקרב האוכלוסייה זכאי לסל ולדמי תקשורת.

4. סיוע מטעם המוסד לביטוח לאומי¹⁰

המוסד לביטוח לאומי מציע גמלה לילד נכה, בעבור ילד הסובל מירידה של 45 דציבלים ומעלה בשמיעה בכל אחת מאוזניו, בלא תיקון, מלידה ועד גיל 18.

סכום הגמלה בעבור ילד שאינו לומד הוא 1,394 ש"ח בחודש ; סכום הגמלה בעבור ילד לומד או שבטיפול התפתחותי הוא 2118 ש"ח בחודש.

5. עמדת ארגוני החירשים בעניין הסיוע

אגודת החירשים בישראל¹¹

לדברי הגב' אסתר תירוש, רכזת השירות הסוציאלי באגודת החירשים בישראל, יש להרחיב את הסיוע הניתן כיום על ידי משרד הרווחה כך ש :

⁹ ההסכם שנחתם, אינו חל רטרואקטיבית. לכן, גבר או אישה העונים להגדרות אך הגיעו לגיל הפנסיה בטרם נחתם (15 לאוגוסט 2002) אינם זוכים לזכויות אלה. אסתר גולדבלט, קלינאית תקשורת ארצית, אגף השיקום - משרד הרווחה, שיחת טלפון 24 במאי 2006.

¹⁰ יוגניה ישראלי, מנהלת תחום ילד נכה ושירותים מיוחדים, המוסד לביטוח לאומי, שיחת טלפון 25 במאי 2006.

¹¹ הגב' אסתר תירוש, רכזת השירות הסוציאלי - אגודת החירשים בישראל, שיחת טלפון, 29 במאי 2006. מר שמואל אמיתי, מנכ"ל אגודת החירשים בישראל, שיחת טלפון, 25 במאי 2006.

- א. גם אנשים אחרי גיל העבודה יוכרו כזכאים לסיוע במימון מכשירי שמיעה ואביזרי שמיעה.
- ב. גם מי שהתחרשו לאחר גיל שלוש ועד גיל שש יהיו זכאים לסל ולדמי תקשורת.
- ג. קריטריון הזכאות לסל ולדמי תקשורת יותאם לזה של המוסד לביטוח לאומי (לקות של 45 דציבלים ומעלה ולא רק מ-70 ומעלה).
- ד. יינתן סיוע רב יותר למשפחות בהם קיימים מספר כבדי שמיעה.
- סל התקשורת ניתן כיום במסגרת הסכם שנחתם בין איגוד החירשים בישראל לבין משרד הרווחה. כדי להבטיח את המשך הסיוע, האגודה מציעה לעגן הסכם זה בחקיקה.

ארגון "בקול"¹²

לדברי מר אחיה קמארה, מנכ"ל "בקול – ארגון כבדי שמיעה ומתחרשים", אצל רוב המתחרשים חלה הירידה בשמיעה בשלב מאוחר יותר מזה שמקנה זכות לסיוע, ולפיכך סל התקשורת ניתן לשיעור קטן ביותר בקרב אוכלוסיית כבדי השמיעה והמתחרשים.

במהלך שנת 2006 הגיש ארגון "בקול" יחד עם אשל והמכללה האקדמית הדסה, בקשה לועדת סל הטכנולוגיות של משרד הבריאות לשינוי ההקצאה למימון מכשירי שמיעה. עיקרה (כמפורט להלן סעיף 2) של הבקשה: לאפשר צבירת סכום ההשתתפות ברכישת מכשירי שמיעה. הבקשה לא אושרה.

הצעותיו הם כדלקמן:

1. להגדיל במידה ניכרת את ההשתתפות במימון מכשירי שמיעה.
2. לאפשר צבירה של סכום ההשתתפות ברכישת מכשירי שמיעה מטעם משרד הבריאות: כיום ההשתתפות היא בסך 625 ש"ח, אחת לשנה, אך על-פי רוב אין צורך בהחלפת המכשיר מדי שנה; צבירת סכום ההשתתפות עשויה לסייע ברכישת מכשירי שמיעה למי שזקוקים להם. כך, למשל, אדם שמחליף מכשיר שמיעה אחת לארבע שנים יוכל לקבל סיוע בסך 2500 ש"ח.
3. להעביר את סל התקשורת ממשרד הרווחה לסל הבריאות, שכן הפנייה אל משרד הרווחה היא בעייתית בעבור חלק מהזכאים.

¹²מר אחיה קמארה, מנכ"ל ארגון "בקול", שיחת טלפון, 25 במאי 2006.

מקורות

הגדלת השתתפות המדינה ברכישת מכשירי שמיעה- נייר עמדה, ארגון "בקול", 22 במאי 2006.

צרניחובסקי דב, סופר שרון ואברמי שירלי, ביטוח פרטי מרצון בשירותי הרפואה בישראל, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דצמבר 2004.

מכתבים

כהן מירי, עוזרת בכירה למנכ"ל משרד הבריאות, 25 במאי 2005

שיחות טלפון

אמיתי שמואל, מנכ"ל אגודת החרשים בישראל, 25 במאי 2006.

גולדבלט אסתר, קלינאית תקשורת ארצית, אגף השיקום – משרד הרווחה, 24 ו-28 במאי 2006.

דניאל דקלה, רכזת ארצית "מגן זהב" – קופת חולים "מכבי". שיחת טלפון, 28 במאי 2006.

ישראלי יוגניה, מנהלת תחום ילד נכה ושירותים מיוחדים, המוסד לביטוח לאומי, שיחת טלפון 25 במאי 2006.

מור מיכל, קלינאית תקשורת ארצית, אגף השיקום – משרד הרווחה, 8 במאי 2005

קנטור משה, מנכ"ל חברת "אודיולוגיק", 28 במאי 2006.

קמארה אחיה, מנכ"ל ארגון "בקול", 25 במאי 2006.

רב נוף שמחה, עוזרת למנהל אגף הרפואה – קופת-חולים מאוחדת, 28 במאי 2006.

ארז, מוקד כללית מושלם, 25 במאי 2006.

אסתר תירוש, רכזת השירות הסוציאלי – אגודת החירשים בישראל, שיחת טלפון, 29 במאי 2006.

אתרי אינטרנט

אגודת החירשים בישראל, www.deaf.org.il, תאריך הכניסה: 8 במאי 2005.

נספח 1: סיוע במסגרת הביטוח המשלים של קופות-החולים.

"תושבי ישראל מבוטחים בביטוח בריאות ממלכתי, המעניק זכאות ל"סל שירותי הבריאות הבסיסי" הניתן בעיקרו באמצעות קופות החולים. נוסף על ביטוח אוניברסלי זה, כיום יותר מ- 75% מן האוכלוסייה בישראל מחזיקים בביטוח בריאות מרצון במימון פרטי. 20% מהציבור מבוטחים נוסף על הביטוח הממלכתי בשני סוגי ביטוח – ביטוח משלים באמצעות קופת חולים וביטוח מסחרי באמצעות חברת ביטוח. כ- 50% מהאוכלוסייה בשני החמישונים התחתונים אינם מבוטחים בביטוח פרטי, לעומת 20% בלבד בשני החמישונים העליונים."¹³

להלן הסיוע המוצע במימון מכשירי שמיעה במסגרת הביטוחים המשלימים בקופות החולים השונות.

קופת חולים מאוחדת מעניקה למבוגרים מעל גיל 18 החברים לפחות שנה בקופה, השתתפות של 50% החוזר עד 2,036 ש"ח למכשיר.¹⁴

בקופת חולים מכבי מעניקה למבוגרים מעל גיל 18 החברים לפחות שנה בקופה, החוזר הניתן אחת לשנתיים, בתנאים הבאים: מבוטחי "מגן כסף" מקבלים 33% החוזר עד 1,436 ש"ח; מבוטחי "מכבי זהב" מקבלים 83% החוזר עד 3,611 ש"ח.¹⁵

שירותי בריאות כללית מעניקה למבוגרים מעל גיל 18 החברים לפחות חצי שנה בקופה, הנחה בשיעור 24%-22 מעלות המכשיר במעמד הרכישה – במכוני הסדר בלבד.¹⁶ לאחר הרכישה ניתן החוזר נוסף עם הצגת חשבונית. החוזר נוסף זה הוא בשיעור 75% מעלות המכשיר – עד 1,075 ש"ח למכשיר.¹⁷

קופת חולים לאומית מעניקה למבוגרים מעל גיל 18 החברים לפחות שלושה חודשים בקופה, החוזרים בתנאים הבאים: מבוטחי "לאומית כסף" נדרשים להשתתפות עצמית ברכישת מכשירי שמיעה בסך 700–5,300 ש"ח, לפי סוג המכשיר. מבוטחי "לאומית זהב" נדרשים להשתתפות עצמית בסכום 440–3,200 ש"ח, לפי סוג המכשיר. את ההפרש משלמת קופת-החולים. ילדים עד גיל 18 זכאים להחזר ממשד הבריאות בגין רכישת מכשיר שמיעה. אם אין משרד הבריאות מחזיר את מלוא הסכום, המבוטחים זכאים להחזר בשיעור 80% מההפרש – עד 1,000 ש"ח למבוטחי "לאומית כסף" ועד 1,500 ש"ח למבוטחי "לאומית זהב".¹⁸

¹³ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ביטוח פרטי מרצון בשירותי הרפואה בישראל, כתבו דב צרניחובסקי שרון סופר ושירלי אברמי, דצמבר 2004.

¹⁴ הגבי שמחה רב נוף, עוזרת למנהל אגף רפואה – קופת-חולים "מאוחדת", שיחת טלפון, 28 במאי 2006.

¹⁵ הגבי דקלה דניאל, רכזת ארצית "מגן זהב", – קופת-חולים "מכבי". שיחת טלפון, 28 במאי 2006.

¹⁶ הכוונה היא לשישה מכונים שיש להם סניפים ברחבי הארץ ושקופת-החולים הגיע להסכם עמם.

¹⁷ מוקד כללית מושלם, שיחת טלפון עם ארז, 25 במאי 2006.

¹⁸ עו"ד יעל נבון, מנהלת שב"ן – שירותי בריאות נוספים – קופת-חולים לאומית, מכתב, 11 במאי 2005.

	ירידה של 0-15 דציבלים	שמיעה תקינה
כבד שמיעה	ירידה של 16-25 דציבלים	ירידה גבולית בשמיעה
	ירידה של 26-40 דציבלים	ירידה קלה בשמיעה
	ירידה של 41-55 דציבלים	ירידה בינונית בשמיעה
	ירידה של 56-70 דציבלים	ירידה בינונית עד חמורה בשמיעה
חירש	ירידה של 71-90 דציבלים	ירידה חמורה בשמיעה
	ירידה של 91 דציבלים	ירידה עמוקה בשמיעה

נספח 2

